

Н. В. Ш.

Привички.

Презъ време на своето пътуване по Африка, Ливингстонъ често пъти изпадалъ въ положение да изпитва неблагодарностъ отъ негритѣ. Особено много билъ огорченъ отъ едно чернокожо момче, взето отъ Бомбей. Ливингстонъ искалъ да направи отъ това „нешастно създание“ истински човѣкъ. Той го научилъ да чете и пише. Отнасялъ се къмъ него съ най-нѣжна майчина грижливостъ. И веднажъ, когато Ливингстонъ и хората му се спрѣли въ Мпонду, момчето казало на Ливингстона, че тукъ живѣятъ домашнитѣ му, и той иска да остане при тѣхъ. Разбрало се отпосле, че „нешастното създание“ нѣмало тукъ никакви домашни, ами просто излѣгало и че то постъпило така просто отъ неблагодарностъ, безъ да оцени голѣмитѣ грижи на Ливингстона.

Такива случаи отъ людска неблагодарностъ най-често изживяватъ разнитѣ благодетели.

Благодетель взема момче-скитникъ и, сжщо като Ливингстона, желае да направи отъ това „нешастно създание“ човѣкъ. Той го изкѣпва, почиства, облича го. Учи го на четмо и писмо. Научва го на редъ. А неблагодарното „създание“ бѣга отъ своя благодетель, и отново заживява въ сиромашия и продължава предишния си скитнически животъ.

Благодетельтъ обвинява „нешастното създание“ въ неблагодарностъ. Взема друго—пакъ сжщото. И благодетельтъ все повече и повече се убеждава въ черната неблагодарностъ на хората.

Какъ мислите: дали „нешастното създание“ не разбира, де е по-добре—въ топлата стая или на улицата; дали не знае, какво е по-вкусно—коравиятъ хлѣбъ или крѣхкото печено месо и дали не схваща, че дрипитѣ не сж по-добри отъ удобното и топло облѣкло? Какъ мислите: дали това „нешастно създание“ нѣма душа, която да чувствува благодарностъ къмъ своя благодетель? — Разбира, много добре знае то всичко това. То не бѣга, защото не умѣе да цени благороднитѣ подбуждения. То бѣга, защото у него сж се създали известни **привички**. И както благодетельтъ не може да се откаже отъ своитѣ добри привички, така и скитникътъ не може да се откаже отъ своитѣ лоши. Това, което благодетельтъ нарича неблагодарностъ, въ сжщность е привичка.

Човѣкътъ е робъ на своитѣ привички. Въ това може да се убеди всѣки, който е свикналъ да се наблюдава. Най-дребнитѣ наши постѣпки се опредѣлятъ отъ нашитѣ привички. Нашиятъ